

İslam Hukuku Açısından Farklı Din Mensuplarıyla Evlilik

Marriage with Members of Different Religions in Terms of Islamic Law

ÖZET

Farklı din mensuplarıyla evlilik hususunda İslam hukuku, fertlerin kişisel ve psikolojik durumları ile sosyal yapı ve yaşadıkları çevreyi dikkate almıştır. Kadın olsun erkek olsun Müslümanların müşriklere kesin olarak evlenemeyecekleri ifade edilirken, ehlikitapla evlilik şartlarla beraber Müslüman erkeklere serbest bırakılmıştır. Müslüman kadınların ise kitâbî olup olmaması fark etmeksizin gayrimüslim bir erkekle evliliği yasaklanmıştır. Bu yasaklamanın birçok hikmeti olmakla beraber öncelikli sebebi gayrimüslim ile evlenmiş olan Müslüman kadının ve doğacak çocukların hangi din üzere eğitilecekleri hususunda yaşanabilecek olumsuzluklardır. Nitekim toplumun kendini muhafazası, istikrar ve huzurun devamı, aile yapısının ve neslin korunmasıyla mümkündür. Dolayısıyla İslam, aile hukuku ile ilgili aldığı tedbirle beraber, aileyi oluşturacak fertlerin inanç birliğine de önem vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Farklı Din Mensubu, Evlenme, Engel, Ehlikitap, Gayrimüslim.

ABSTRACT

Regarding marriage with members of different religions, Islamic law takes into account the personal and psychological situations of individuals, the social structure and the environment in which they live. While it is stated that Muslims, whether men or women, cannot marry polytheists, marriage with the people of the book is allowed to Muslim men with certain conditions. Muslim women are prohibited from marrying a non-Muslim man, regardless of whether he is religious or not. Although there are many reasons for this ban, the primary reason is the negativities that may be experienced regarding the religion in which a Muslim woman married to a non-Muslim and her unborn children will be educated. As a matter of fact, the self-preservation of society, the continuation of stability and peace is possible by preserving the family structure and generation. Therefore, along with the measures it takes regarding family law, Islam also attaches importance to the unity of faith of the members who will form the family.

Keywords: Members of Different Religions, Marriage, Obstacle, People of the Book, Non-Muslim

GİRİŞ

İnsanoğlunun sosyal ve kültürel bakımdan gelişim ve sürekliliğini sağlayan aile, tüm din ve toplumlarda önemli bir müessese olarak kabul edilmiştir. İslam da aynı şekilde ailenin sağlam bir yapıyla kurulup devam ettirilmesini önemsemiştir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de: "...Size helal olan kadınlarla evlenin!"² ve "İçinizden evli olmayanları, köle ve cariyeleriniz arasından da elverişli olanları evlendirin."³ şeklindeki ayetlerle evlilik teşvik edilerek bu hususta fertlere sorumluluk yüklemiştir. Ailenin yalnızca fertlerin korunması ve insan neslinin devamını hedef edinen bir kurum değil bununla birlikte insanın huzur ve sükûnet bulacağı bir yuva olduğu da ayetlerle ifade edilmiştir.⁴

Taraflar açısından hayatın en önemli kararı olacak aile kurumunun ilk adımı olan evlilik ile bu birliğin kurulması ve devamı için eş seçimi, insanlık tarihinin en eski dönemlerinden itibaren devam edegelen insana özgü bir durumdur. Hayat içerisinde verilecek en önemli kararlardan biri olan evlilikte geçmişten günümüze evlenecek olan kişiler, genelde yaşları birbirine uygun, aynı dine ve inanca sahip, eğitim ve gelir düzeyleri birbirine yakın, fikri ve sosyal hayatı uyuşan kişileri eş olarak tercih ederler.

Ancak bu tercihler içerisinde aynı dine mensup olma diğerlerine nazaran ön plana çıkarılmıştır. Dinin ön planda olması, hedeflenen ideal aile yapısına ruh ve şekil vermesi amacıyla.⁵

Günümüzde Müslümanların yoğunlukta yaşadığı ülkelerden batıya doğru gerçekleşen yoğun göç, batıdan İslam ülkelerine farklı sebeplerle gelen gayrimüslimlerin bulunması, internet ve sosyal ağlar aracılığıyla kurulan arkadaşlıklar ve özellikle yurt dışında yaşayan Müslüman erkek ve kadınların gayrimüslimlerle evliliklere yönelmeleri gibi sebeplerle farklı din mensupları arasındaki evlilikler yaygınlaşmaya ve her geçen gün insanlar arasında normal bir ilişki olarak algılanmaya başlamıştır.

Müslümanlarla gayrimüslimlerin bu ilişkisi devam ettiği müddetçe insanın fitratında yer alan evlilik olgusu sebebiyle konu güncelliğini korumaya devam edecektir. Konunun güncelliği de göz önünde bulundurularak farklı din mensuplarıyla evlilik hususu ele alınmıştır. Çalışmada evliliğin genel bir tanıtımı yapıldıktan sonra semavi dinlerin farklı din mensuplarıyla evliliğe bakışları kısaca ifade edilmiştir. Daha sonra İslam hukuku açısından farklı din

Rıdvan Yıldız¹ 

How to Cite This Article

Yıldız, R. (2024). "İslam Hukuku Açısından Farklı Din Mensuplarıyla Evlilik", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:9, Issue:6; pp:671-679. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14559760>

Arrival: 11 November 2024
Published: 26 December 2024

Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Temel İslam Bilimleri, İslam Hukuku, Kahramanmaraş, Türkiye

² Heyet, *Kur'an Yolu Meali* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2014), en-Nisâ 4/3.

³ en-Nûr 24/32

⁴ er-Rûm 30/21

⁵ Şamil Dağcı, "İslâm Aile Hukukunda Evlenme Engelleri- II (Geçici Evlenme Engelleri)", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XLI (2000), 137.

mensuplarıyla evlilik konusunda Müslümanların müşrik veya kâfirlerle evlilikleri, Müslüman erkek ve kadının ehli kitap kimselerle evlilik durumlarının nasıl olacağı klasik ve güncel görüşlere de yer verilerek anlatılmaya çalışılmıştır.

GENEL OLARAK EVLİLİK

Evlilik, bir kadın ve erkeğin karı koca olarak birlikte olma, hayatı birlikte yaşama gayesiyle meşru bir akitle kurmuş oldukları yasal ve toplumsal bir müessesedir.⁶ Fıkıh terminolojisinde ise evlilik; “şer’an aranan şartlar çerçevesinde aralarında evlenme engeli bulunmayan bir erkekle bir kadının hayatlarını ömür boyu birleştirmelerini sağlayan akit ve bu yolla eşler arasında meydana gelen evlilik ilişkisi”⁷ olarak tanımlanmıştır. Başka bir ifadeyle ise evlilik, “tam ve sürekli bir hayat ortaklığı oluşturmak üzere belli yaşa ve olgunluğa ulaşmış karşı cinsten iki kişinin hukuk nizamınca geçerli kabul edilecek şekilde rükun ve şartlarına riayet ederek özel bir akitle birleşmeleri”⁸ şeklinde tanımlanmıştır.

İlk insan Hz. Âdem ve eşi Hz. Havva ile kurulan, insanlık tarihinin başlangıcıyla temellendirilmiş⁹ evlilik müessesesi, toplumun en önemli evrensel ve sürekli kurumlarından biri olarak varlığını günümüze kadar sürdürmüştür. Ailenin temelini oluşturan evlilik müessesesi, tüm ilahi dinlerde erkek ve kadının kendilerine özgü mahrem bir yaşam alanı kurmalarına ve insan neslinin devamına katkı sağlamalarına imkân veren yegâne meşru bir ilişki olarak kabul edilmiştir.¹⁰

Neredeyse her dinde evlilik ve aile kurumu kutsal kabul edilmiş ve her bekâr erkek veya kadının evlenip çoğalmaları istenmiştir. Evlilik ile aile birliğinin kurulması ve bu birlik için eş seçimi, insanlık tarihinin en eski dönemlerinden itibaren devam edegelen tamamen insana mahsus bir olgu olarak varlığını devam ettirmiştir.¹¹ Bütün dinlerde nikâh bulunmaktadır ve bütün dinler evliliği önermişlerdir. Şekil bakımından farklılık gösterse de temelde evlilik tüm dinlerde aynı ruh ve amaçla karşımıza çıkmaktadır. Nikâhla birlikte kurulan evlilik müessesesi tüm dinlerde kutsal, toplumsal olarak da önemli bir kurum kabul edilmektedir.¹²

Toplum içerisinde bu denli kutsal ve önemli olan evlilik müessesesi kurulurken evlenecek olan kişiler genelde, aynı dine ve inanca sahip, yaşları, eğitim ve gelir düzeyleri birbirine yakın, fikri ve sosyal hayatı uyuşan kişileri eş olarak tercih ederler.¹³ Tüm bunlarla beraber yaşanan bölge, sosyal hayat şartları vb. durumların etkisi sonucu farklı din mensubu kişilerin birbirleriyle evliliği ile sonuçlanan durumlar da gerçekleşmektedir.

SEMAVİ DİNLER AÇISINDAN FARKLI DİN MENSUPLARIYLA EVLİLİK

İslamiyet dışında kalan Yahudilik ve Hristiyanlık gibi semavi dinlerde evlilik müessesesi İslam’da olduğu gibi önemli bir yere sahiptir. Bu anlamda evlilik ile ilgili her bir din kutsal kitaplarından hareketle birçok şartlar ve uygulamalar ileri sürmüş, evliliklerin bu şartlar bağlamında gerçekleşmesini uygun görmüştür.

Bu bağlamda Yahudilikte evlilik, eşlerin bir araya geldiği kutsal bir yapı olarak görülmektedir. Diğer dinlerde olduğu gibi Yahudilikte de evliliğin temel amacı neslin devamıdır. Bununla beraber manevi bir birliktelik gayesi de taşımaktadır.¹⁴ Din içerisinde bu denli önemli bir yeri haiz olan evlilik müessesesi hususunda Yahudiler son derece titiz davranmakta, -her ne kadar Babil sürgününden sonra bir takım tavizler verilmiş olsa da- Yahudi olmayan farklı din mensubu biriyle evliliğe müsaade etmemektedirler.¹⁵

Yahudilikte eşlerden birinin Yahudi olmaması, en büyük evlilik engeli olarak kabul edilmiştir. Yahudilik dışında bir dine mensup biriyle evlenmek, dinden uzaklaşma ve neslin bozulması gibi olumsuz sonuçlara yol açacağından uygun görülmemiştir. Dolayısıyla Yahudilikte, inançlarının tehlikeye girmemesi için Yahudi olmayan kimselerle evliliğe kesin olarak izin verilmemektedir. Tevrat; “Allah Rab, mülk olarak almak için gitmekte olduğun diyara seni götüreceği ve senin önünden çok milletleri, Hititleri ve Girgaşileri ve Amarileri ve Kenanlıları ve Perizzileri ve Hivileri ve Yebusileri senden daha büyük ve daha kuvvetli yedi milleti kovacağı ve Allah’ın Rab, onları senin önünde ele vereceği ve sen onları vuracağın zaman; onları tamamen yok edeceksin, onlarla ahdetmeyeceksin ve onlara acımayacaksın. Ve onlarla hısımlık etmeyeceksin; kızını onun oğluna vermeyeceksin ve onun kızını oğluna almayacaksın. Çünkü o senin oğlunu benim ardımca yürümekte saptıracak ve başka ilahlara kulluk edecekler ve

⁶ Vehbe Zuhaylî, *Fikhu'l-İslâmî ve Edilletuhu* (Dimeşk: Daru'l-Fikr, ts.), 9/6513; Muhammed Muhyiddin Abdülhamid, *el-Ahvâlü's-Şahsiyye* (Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-Arabiyye, 1984), 9.

⁷ Ahmet Kavas, “Nikah”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2007), 112.

⁸ Nuri Kahveci, *İslâm Aile Hukuku* (İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 2019), 35.

⁹ Kahveci, *İslâm Aile Hukuku*, 38.

¹⁰ Kavas, “Nikah”, 112.

¹¹ H. İbrahim Acar, “Evlenme Engeli Olarak Din Farkı”, *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 17 (30 Haziran 2002), 24.

¹² Orhan Doğan, İyatrik Açından Nikahın Önemi, “*Dinlerde Nikah Milletlerarası Tartışmalı İlmî Toplantı*”, (2012), 25.

¹³ Ali Aslan Topçuoğlu, “Yahudilik-Hristiyanlık ve İslâm Hukuku’na Göre Nikâh Akdine Etkisi Bakımından Din Farklılığı”, *Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi* 10/2 (01 Nisan 2010), 81.

¹⁴ Asife Ünal vd. (ed.), *Bütün Yönleriyle Yahudilik: (uluslararası sempozyum) ; 18 - 19 Şubat 2012* (Ankara: Türkiye Dinler Tarihi Derneği (TÜDTAD), 2013), 674-675.

¹⁵ Mustafa Erdem, “Dinler ve Aile”, *Türk Aile Ansiklopedisi* (T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 1991), 1/343.

Rabb'in öfkesi size karşı alevlenecek ve seni çabuk yok edecek." ¹⁶ emriyle kadın veya erkek bir Yahudi'nin Yahudi olmayan biriyle evlenemeyeceğini ifade etmektedir.

Yahudiler, Yahudi olmayan biriyle yapılacak evlilikte Yahudi eşin, farklı din mensubu eş tarafından olabilecek olumsuz telkinler sonucu kendi kutsal öğretilerinden uzaklaşacağı endişesini taşımaktadırlar. ¹⁷ Tüm bu endişe ve yasaklamalarla beraber böyle bir evliliğin gerçekleşmesi sonucu doğacak çocuğun Yahudi dini kurallarına göre yetiştirilmesi şart koşulmaktadır. Buradan da Yahudilikte bazı şartlarla başka din mensuplarıyla evlenmeye müsamaha gösterildiği anlaşılmaktadır. ¹⁸

Hristiyanlıkta da evlilik aynı şekilde kutsal bir yapı olarak görülmekte dolayısıyla nikâh bir gizem ya da kutsal bir ayin olarak kabul edilmektedir. Onlar evliliği "Tanrı'nın yüceliğini yaymak için verilmiş olan ilahi bir buyruktur" ¹⁹ şeklinde nitelendirmektedir.

Yahudilikte olduğu gibi Hristiyanlıkta din farklılığını evlenme engeli olarak kabul etmiştir. Hristiyanlarla Hristiyan olmayanların evliliği geçersiz sayılmıştır. Roma kanunları Hristiyanlarla Musevilerin evliliğini kesin olarak yasaklamış, yine IV. asırdan itibaren mahalli Konsiller Hristiyanlarla Hristiyan olmayanların evlenmelerini yasaklayan birçok kararlar almışlardır. Hatta bazı metinler Hristiyanlığın farklı mezhepleri arasında da evlenmenin yasaklandığını ifade etmiştir. Yine Kilise XII. asırda Hristiyanlarla Hristiyan olmayanların evliliğini geçersiz saymıştır. Hristiyanlıkta evlilik Kilise, İsa ve Tanrı'nın meydana getirdiği birliği temsil etmektedir. ²⁰ Dolayısıyla Hristiyan olmayanların evliliği bu birliği oluşturmayacağından böyle bir evlilik kabul edilmemektedir.

İncil, bir dini inancı veya Hristiyan inancı olmayanlarla evliliğe karşı çok fazla uyarıda bulunur. "Yeryüzünde insanlar çoğalmaya başladı, kızları doğdu. İlahi varlıklar, insan kızlarının güzelliğini görünce beğendikleriyle evlendiler." ²¹ "İmansızlarla aynı boyunduruğa girmeyin. Çünkü doğrulukla fesadın ve ortaklığın, ışıkla karanlığın ne paydaşlığı olabilir? Mesih ile Belyal uyum içinde olabilir mi? İman edenle iman etmeyenin ortak yanı olabilir mi?" ²² "Kadın, kocası yaşadıkça kocasına bağlıdır. Kocası ölürse, dilediği kimseyle evlenmekte özgürdür; yeter ki, o kimse Rabbe ait olsun." ²³ İncil'deki pasajlardan da; evlilikte mutluluğa ancak her iki eşin de Rabbe ait olduğu durumlarda ulaşabilecekleri, aynı inanç ve düşünce birliğinin olmadığı durumlarda evliliğin sağlam bir temelini oluşturamayacağı anlaşılmaktadır.

Her iki dinin kutsal metinleri ve din içerisindeki görüşler incelendiğinde başka dinden olan kişilerle evliliğin yasak olduğu görülmektedir. Bu sebeple evlilikte kendi dindaşlarını seçmektedirler. Ancak günümüzde özellikle Hristiyanlıkta resmi nikâh, dini nikâh gibi geçerli kabul edilmektedir. Resmi evliliklerde dini inanç farklılığı engel olarak görülmemektedir. Dolayısıyla günümüzde, bir Hristiyan ya da bir Yahudi'nin birbirleriyle veya bu dinlerden olan herhangi bir ferdin Müslüman bir fertle evliliğinin mümkün olabileceği bilgisi mevcuttur. ²⁴ Ancak tüm dinlerin ortak olarak benimsedikleri ilke, tarafların sadece kendi dinine ve kendi dünya görüşüne bağlı kişilerle evlenmeleridir.

İSLAM HUKUKU AÇISINDAN FARKLI DİN MENSUPLARIYLA EVLİLİK

Vahye dayalı bir hukuk sistemi olan İslam hukuku, uygulamalarında Müslüman olmayan kişi ve toplulukların itikadî farklılıklarını da göz önünde bulundurmaktadır. İtikadî farklılıkların dikkate alınmasının en önemli sebebi bu farklılıkların inanç özgürlüğünün bir gereği olarak kabul edilmesidir. İnanç farklılıklarının dikkate alınmasının başka bir sebebi ise, hukuki düzenleme ve uygulamalarda Müslümanların gayrimüslimlerle olan bir takım ilişkilerinde inançlarından kaynaklanan bazı sınırlamaların gözetilmesi gereğidir. ²⁵

İslam hukuk doktrininde fertlerin inanç farklılıklarını dikkate almayı benimseyen ilke, kişilerin tâbi olduğu inançların kabullenilmesini ve onların kendi inanç esaslarına göre sınıflandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla İslam hukuk düzeninde kime hangi kuralın uygulanacağı konusunda kişilerin Müslim - gayrimüslim ayrımı ile birlikte, Müslüman olmayan kişilerinde de müşrik, kâfir, kitâbi ve mürted olup olmadıklarının tespiti belirleyici konumdadır. ²⁶

Kâfir, müşrik ve ehlikitap kavramları itikadî manada farklı açılardan değerlendirilmiş, evlilik hususunda ise ayetler de göz önüne alınarak karşılaştırılmaları yapılmıştır. Nihat Dalgın, müşrik ve ehlikitap arasındaki ilişki hakkında İbn Teymiye'nin müşrik lafzının ehlikitabı kapsamadığını, hem dil hem de kullanım açısından müşrik ve ehlikitap

¹⁶ *Kitab-ı Mukaddes* (Erişim 22 Ekim 2022), Tesniye.7:1-4; Ezra.10:10-11.

¹⁷ Nehemya, 13: 26- 27.

¹⁸ Abdurrahman Küçük vd. *Dinler Tarihi* (Berikan Yayınevi, 2014) 229.

¹⁹ Şinasi Gündüz, *Hristiyanlık* (İstanbul: İSAM Yayınları, 2006), 148.

²⁰ Halil Cin, *İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme* (Ankara : Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1974),112.

²¹ Yaratılış, 6:1-2.

²² 2. Korintliler, 6:14-15.

²³ 1. Korintliler, 7:39.

²⁴ Topçuoğlu, *Yahudilik-Hristiyanlık ve İslâm Hukuku'na Göre Nikâh Akdine Etkisi Bakımından Din Farklılığı*, 88.

²⁵ Talip Türcan, "Klasik İslâm Hukuk Doktrininde Şirk Kavramının Algılanma Biçimi ve Hukukî Düzenlemelere Etkisi", *Dini Araştırmalar* 5/14 (01 Haziran 2002), 17.

²⁶ Türcan, "Klasik İslâm Hukuk Doktrininde Şirk Kavramının Algılanma Biçimi ve Hukukî Düzenlemelere Etkisi", 18.

kelimelerinin farklı ifadeler olduğunu, Kur'an'da da bu ayrıma dikkat çekilerek ehlikitabın şirke düştükleri bildirilmişse de müşrik olarak isimlendirilmediklerini ancak bunların birey bazında bakıldığında inanışlarının şirk olduğunun söylenebileceğini ifade ettiğini belirtmiştir.²⁷

Ehlikitaba müşrikler şeklinde hitap edilmesi konusu ihtilafli olması hasebiyle yoruma açıktır. Bununla beraber kâfirler şeklinde hitap edilebileceği görüşü de mevcuttur. Burada en çok tartışma konusu olan kâfirlerin durumu olmuş, genel manada müşriklerin kapsamında değerlendirilerek evlilik hususunda müşriklerle uygulanan hükümler uygulanmıştır.²⁸

Diğer taraftan İslam hukuku, Müslümanlar dışındaki diğer din mensuplarını aynı millettan kabul etmiş ve onların birbirleriyle evlenmelerinde bir engel görmemiştir.²⁹ Buradan hareketle Yahudi, Hristiyan ve Mecusi gibi farklı din mensubu olan kimselerin birbirleri ile evlenmelerinde bir engel görülmez. Bu kimseler, İslam içindeki farklı mezheplere mensup kimselerin birbirleri ile evlenmeleri gibi kabul edilir. Nitekim küfür, ne kadar farklı şekillerde de olsa hepsi tek bir millet sayılır.³⁰

İslam hukuku, geçici evlenme engellerinden kabul ettiği din farklılığında ehlikitap bir kadınla evliliği, Müslüman bir erkek için; iffetli olma, zina etmeme ve gizli dost tutmama şartlarıyla caiz görünürken, ehlikitap olmayan gayrimüslim bir kadınla evliliğini haram kabul etmiştir. Müslüman kadının ise ehlikitap olsa dahi her türlü gayrimüslim bir erkekle evlenmesini yasaklamıştır.³¹

Bu açıklamalardan hareketle Müslümanların Müslüman olmayanlarla evliliği uygun değildir. Çünkü mutlu bir evliliğin oluşabilmesi için eşler arasında her alanda denklik ve uyumun olması önemli bir etkidir. Bundan dolayı erkeğin kadına belli şartlarda denk ya da daha üstün olması şartı aranmakta bu denkliğin din konusu olması ise daha fazla ön plana çıkmaktadır.³² İşin hakikatinde uyum için de gerekli olan budur. Uygun olan bu olmakla beraber Müslüman birinin Müslüman olmayan biriyle evlenebilmesi özellikle de Müslüman erkek için tek bir kalemde olumsuz addedilebilecek bir durum değildir. Bu anlamda Müslüman kadın ve erkeğin farklı din mensuplarıyla evliliği konusu daha detaylı olarak incelenmesi gerekmektedir. Buradan hareketle bu konuları şu alt başlıklar altında ele almak mümkündür:

Müslümanların Müşrik ve Kâfirlerle Evliliği

Müslümanların kadın ve erkek ayrımı yapılmaksızın müşrik biriyle evlilikleri kesin ve açık bir şekilde yasaklanmıştır. Bununla ilgili Kur'an-ı Kerim'de *"İman etmedikleri sürece Allah'a ortak koşan kadınlarla evlenmeyin. Şundan emin olun ki imanlı bir cârîye, sizin hoşunuza gitse de müşrik bir hür kadından iyidir. İman etmedikleri sürece Allah'a ortak koşan erkeklerle de kadınlarınızı evlendirmeyin. Şundan da emin olun ki imanlı bir köle, sizin hoşunuza gitse bile müşrik bir hür kişiden daha iyidir. Onlar insanları ateşe çağırırlar, Allah ise izni ile cennete ve bağışlanmaya çağırır, gerektiğe hatırlasınlar diye insanlara âyetlerini açıklar."*³³ buyrulurak Müslüman bir kimsenin müşrik biriyle evliliği kesin bir ifadeyle yasaklanmıştır.

Müslüman bir kimsenin müşrik biriyle evlenmesinin haram olduğu konusunda delil olarak kabul edilen başka bir ayet ise Mümtehine suresi 10. ayettir: *"Ey iman edenler! Mümin kadınlar göç ederek size geldiklerinde -onların imanlarını Allah daha iyi bilmekle beraber- siz onları sınavın. Eğer mümin olduklarını anlarsanız, onları kâfirlere iade etmeyin. Bunlar onlara helâl değildir, onlar da bunlara helâl olmaz. Onlara (kocalarına) harcadıklarını (mehirleri) geri veriniz. Mehirlerini ödediğiniz takdirde bu kadınlarla evlenmenizde sakınca yoktur. Kâfir kadınları nikâhınız altında tutmayın. Siz harcadığınızı (verdiğiniz mehri) isteyin, onlar da harcadıklarını istesinler. Allah'ın hükmü işte budur. Aranızda hükmünü böyle veriyor. Allah hakkıyla bilmektedir, hüküm ve hikmet sahibidir."*³⁴

Görüldüğü üzere Müslümanların müşriklerle evlenmesinin haram oluşu ayetle sabittir. Müslümanların kâfirlerle evlilikleri ise, Müslümanların müşriklerle evlenmesini yasaklayan ayet kapsamında düzenlenmiştir. Genel manada her müşrik kâfir olarak kabul edildiğinden, müşrik kimselerle evlenmenin yasak olduğunu bildiren ayetin, her türlü kâfir için yasaklayıcı kapsamda bir delil olduğu açıktır.³⁵ Ayetlerin açık ifadelerinden hareketle Müslümanların müşrik ve kâfir kimselerle evlenmelerinin caiz olmadığı anlaşılmaktadır. Fakihler arasında da bu konuda farklı bir görüş öne süren olmamıştır.³⁶

Konuyla ilgili ayetler incelendiğinde Müslümanların müşrik ve kâfirlerle evliliklerin yasak oluşunun ana nedeni ilk ayette de beyan edildiği üzere müşriklerin müminleri ateşe çağırmalarıdır. Çünkü onlar, müminleri küfre davet

²⁷ Nihat Dalgın, *İslam Hukukuna Göre Müslüman Gayr-i Müslim Evliliği* (Samsun: Etüt Yayınları, 2005), 56.

²⁸ Dalgın, *İslam Hukukuna Göre Müslüman Gayr-i Müslim Evliliği*, 33-34.

²⁹ el-Enfâl 8/73.

³⁰ Mehmet Erdoğan, "Müslüman Bir Hanımın Gayrimüslim Bir Erkek ile Evliliği", *Kutlu Doğum Sempozyumu* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2010), 376.

³¹ Kahveci, *İslâm Aile Hukuku*, 97.

³² Kahveci, *İslâm Aile Hukuku*, 90.

³³ el-Bakara 2/221

³⁴ el-Mümtehine 60/10

³⁵ Dalgın, *İslam Hukukuna Göre Müslüman Gayr-i Müslim Evliliği*, 33-34.

³⁶ Alâuddin Ebü Bekr b. Mes'ud Kâsânî, *Bedâiu's-Sanâi fi Tertibi's-Şerâi* (Beyrut: Dâru'l-Küttübi'l-İlmiyye, 1986), 2/270; Ebü'l-Hasan Burhaneddin Ali b. Ebî Bekr Merginani, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-mübtedi*, thk. Muhammed Tamir- Hafız Aşur (Kahire: Dâru's-Selam, 2000) 2/467-468.

ederler, küfür ise ateştir. Dolayısıyla bu tür evlilikler müminleri şirke yöneltebilir. Karı ile koca arasındaki ilişki sadece cinsi münasebetten müteşekkil olmayıp, duygu, düşünce ve kültürün de etkin olduğu bir ilişkidir. Bu sebeple Müslüman eşin müşrik veya kâfir olan eşini etkilemesi, eşinin ve çocuklarının Müslüman olmalarına sebep olması mümkün olabileceği gibi müşrik veya kâfir eşin de aynı şekilde Müslüman eşini, onun ailesini ve çocuklarını şirke/küfre düşürmesi mümkündür. Böyle bir evliliğin sonucu olarak İslam ve taraflardan diğerinin tabi olduğu din, aynı ailede gelişmeye büyük bir ihtimalle devam edecektir. Durum böyleyken Müslümanın diğerlerinin aksine bu durumu kabul etmesi ihtimal dâhilinde dahi değildir. Müslüman duygularını aklın önüne alarak kendini ve ailesini böyle bir tehlikeye atmaz. Duygusal ve nefsi hareket ederek kendisini ve çocuklarını şirke ve küfre götürecektir bir iş yapmaktansa duygularını bastırmayı tercih eder.³⁷

Müşriklerle ve kâfirlerle evliliğin yasaklanmasının bir diğer nedeni ise eşler arasındaki inanç ve amel farklılığının endişe, huzursuzluk ve karşılıklı nefret duygularına sebebiyet vermesi, sevgi, saygı, dayanışma ve sükûnet temelleri üzerine devam etmesi gereken evlilik hayatını sarsmasıdır. Dolayısıyla İslam dini ile şirk birbirine zıt olduğundan bu şekilde farklı inançlara sahip eşler arasında iyi geçim düşünülemez. Nitekim evliliğin en temel amaçlarından biri eşler arasında aile huzurunun, mutluluğun ve iyi geçimin oluşmasıdır. Müslümanın müşrik biriyle evlenmesi durumunda ise bu amaç gerçekleştirilemez.³⁸

Bu bilgi ve sebeplerden hareketle Müslümanların müşrik ve kâfirlerle evliliğin yasak kılınması -bazı makul gerekçeleri olmakla beraber temelde- nassa dayanmaktadır. Sonuç itibarıyla İslam hukuku açısından şirk, Müslümanlar ile müşrikler arasında yapılacak evliliklerde geçici evlilik engeli olarak değerlendirilmekte ve bu husus dikkate alınmadan yapılan nikâh akdi ise geçersiz sayılmaktadır.³⁹

Müslüman Erkeklerin Ehlikitap Kadınlarla Evliliği

Müslüman erkeklerin ehlikitap kadınlarla evlenmesine Mâide suresi 5. ayetle müsaade edilmiştir. Ayet-i kerimede yüce Rabbimiz; *“Bugün size iyi ve temiz nimetler helâl kılınmıştır. Kendilerine kitap verilenlerin yiyeceği size helâldir; sizin yiyeceğiniz de onlara helâldir. Gayri meşrû ilişkide bulunmak veya gizli dost tutmak şeklinde değil de meşrû bir nikâhla evlenmek şartıyla mümin kadınlardan iffetli olanlar ile sizden önce kendilerine kitap verilenlerden iffetli kadınlar -mehirlerini verdiğiniz takdirde- size helâldir. Kim inanmayı reddederse ameli kesinlikle boşa gider. O, ahirette de hüsrana uğrayanlardanır.”* buyurmaktadır.⁴⁰

Fakihlerin çoğu, ayetteki helal hükmünden hareketle ehlikitap kadınlarla evlenmeyi caiz görmüşlerdir. Ancak Müslüman bir erkeğin gayrimüslim bir kadınla evlenebilmesi için ayette de geçtiği üzere kadının ehlikitap ve muhsan (iffetli) olması şartlarını ileri sürmüşlerdir.⁴¹

Kadını, Müslüman bir erkekle evlenebilecek konuma vahye dayalı bir dine müntesip olması getirmiştir. Böyle bir durumda kadının erkeğe herhangi bir üstünlüğü bulunmamaktadır. Müslüman erkeğin ehlikitap bir kadın ile evlenebilmesi için asgari şart olan “vahye dayalı bir dine mensubiyet” mevcuttur. Ayrıca burada erkeğin Müslüman olması hasebiyle İslam üstün bir konumdadır. Dolayısıyla böyle bir evlilikte “İslam yücedir ondan üstün ve yüce hiçbir şey yoktur” ilkesine zeval gelmemektedir.⁴²

Ehlikitap kadınlarla evliliğe cevaz veren ayette, “iffetli kadın” kaydı konularak ehlikitap kadınlarının tamamıyla evliliğin mubah olmadığı vurgulanmıştır. Buna göre iffetli olmayan ehlikitap kadınlarıyla evlenmek caiz değildir. Dolayısıyla ehlikitap kadınlarla evlilikte ehlikitap ifadesinin mutlak olarak değerlendirilmemesi gerekmektedir. Burada kastedilen ehlikitabın iffet sahibi olan kadınlarıdır.⁴³

Müslümanların gayrimüslimlerle evliliklerinde Müslüman erkeklerin ruhsat veya istisnai bir durumdan ötürü ehlikitap kadınlarının iffetli olanlarıyla evlenebileceklerinin bildirilmiş olmasına nazaran evlilik durumları daha hassas olmasına rağmen Müslüman kadınların ehlikitap veya farklı bir inanca sahip gayrimüslim bir erkekle evlenebileceği ile ilgili bir açıklama yapılmamış olması böyle bir evliliğin haramlığına delalet etmektedir. Çünkü bir fıkıh kuralı olarak ırzlar konusunda asl olan haramlıktır. Özellikle evlilik hususunda neyin ne ölçüde helal olduğu bizzat Allah Teâlâ tarafından belirlenmiştir. Buna göre, Kur'an'ın Müslüman bir erkeğin ehlikitap kadınlarının iffetli olanlarıyla evliliğine izin verirken tersi durumda sükût edip bir beyanda bulunmaması ona izin vermediğine delalet eder.⁴⁴

³⁷ Mevdûdî, *Tefhimü'l Kur'an Tefsiri*, çev. Muhammed Han Kayani vd. (İnsan Yayınları, 2005), 1/150.

³⁸ Kâsânî, *Bedâi'u's-Sanâ'i fi Tertibi'ş-Şerâ'i*, 2/270.

³⁹ Topçuoğlu, “Yahudilik-Hıristiyanlık ve İslâm Hukuku'na Göre Nikâh Akdine Etkisi Bakımından Din Farklılığı”, 93.

⁴⁰ el-Mâide 5/5.

⁴¹ Merginâni, *el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-mübted*, 2/467-468; Şemsuddin Muhammed b. Muhammed el-Hatib Şirbini, *Muğni'l-Muhtâc ila Ma'rifeti Maâni Elfâzi'l-Minhâc* (Dâru'l Küttübi'l-İlmiyye, 1994), 4/308; Ebu'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed Kurtubi İbn Rüşd, *Bidâyeti'l-müctehid ve Nihâyeti'l-muktesid* (Kahire: Dâru'l Hadîs, ts.), 3/67.

⁴² Erdoğan, “Müslüman Bir Hanımın Gayrimüslim Bir Erkek ile Evliliği”, *Kutlu Doğum Sempozyumu*, 268.

⁴³ Acar, “Evlenme Engeli Olarak Din Farkı”, 32.

⁴⁴ Şerîfe Hanım Altuner, “Yabancı Kadınlara Evlilik”, *Kutlu Doğum 2009: Kürselleşen Dünyada Aile* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2010), 396-397.

İffetli olan ehlikitap kadınlarıyla evliliğe izin veren ifadenin hemen arkasından gelen uyarı ise oldukça anlamlıdır. Bu izinden faydalanarak ehlikitap kadınla evlenen Müslüman erkek, Müslüman olmayan karısının olabilecek tesirine karşı inancını ve ahlakını titizlikle koruması hususunda uyarılmaktadır. Karısına karşı besleyeceği muhabbet, onun inançlarına meyletmesine, ahlak ve hareketlerini benimsemesine sebebiyet verebilir. Bunun sonucunda da inancına aykırı ahlaki tavırlar içine girebilir veya daha da ileri bir duruma düşüp iman ve ahlakını kaybedebilir.⁴⁵ Hâlbuki ehlikitap bir kadınla evliliğe müsaade edilmesindeki sebep, bu kadının İslam'ı tanınması, sonuç olarak da iman etmesi ihtimalidir. Nitekim semâvî dine mensup ehlikitap bir kadının İslam'a girmesi umut edilir.⁴⁶

Bununla beraber ehlikitap kadınlarla evlilikte din farkının aile huzur ve istikrarını olumsuz yönden etkileyebilecek bir faktör olması, böyle bir evlilik sonucu meydana gelecek çocuklarda, çocuğun yetiştirilmesi ve eğitiminde annenin babadan daha etkin konumda bulunması, sahabeden itibaren ehlikitap kadınlarla evliliği uygun görmeyen âlimlerin tutumu ve ilgili ayette geçen iffetli olma "muhsan" şartı gibi hususların bu tarz evliliklerde göz önünde bulundurulması gerektiği kanaati hâsıl olmuştur.⁴⁷

Kur'an'da iffetli olan ehlikitap kadınlarla evliliğe ruhsat verilmiş olmasına rağmen siyaseten bu tür evliliklerin tavsiye edilmediği hatta duruma göre yasaklandığı dahi görülmektedir. Bu tür evliliklerin zimmî olan ehlikitap kadınlara mahsus olduğunu kabul edenler çoğunluğu oluşturmaktadır. Uygulamada Hz. Osman, Hz. Talha, Hz. Huzeyfe, Hz. Ka'b gibi bazı sahabîlerin ehlikitap kadınlarla evlendikleri bilinmektedir.⁴⁸ Kaynaklarda Hz. Ömer'in bazı sahabîlerin ehlikitap kadınlarla evliliğine karşı çıktığı rivayet edilmektedir.⁴⁹ Nitekim Hz. Ömer, Müslüman erkeklerden ehlikitap kadınlarla evli olanların eşlerini boşamalarını istemiş, bunun üzerine Huzeyfe b. el-Yemân dışındakiler eşlerini boşamıştır.⁵⁰ Daha sonra Hz. Ömer, Yahudi bir kadınla evli olan Huzeyfe b. el-Yemân'a bir mektup yazmış, bu evliliği sona erdirmesini istemiştir. Bu talep üzerine Huzeyfe b. el-Yemân da böyle bir evliliğin haram olup olmadığını sorunca, Hz. Ömer "Ehlikitap kadınlarla evlilik haram değil, ancak onların bozuk ahlaklılarıyla evlenmenizden endişe ediyorum" şeklinde cevap vermiştir. Başka bir rivayette de bu olay, "ehlikitap kadınlarla güzellikleri sebebiyle evliliğin yaygınlaşması bu sebeple de Müslüman kadınlara rağbet edilmemesinden endişeleniyorum." şeklindeki bir gerekçeyle aktarılmıştır. Bunun üzerine Huzeyfe b. el-Yemân da bir süre sonra Yahudi olan eşini boşamıştır.⁵¹

Hz. Ömer'in ehlikitap kadınlarla evlenen sahabîlere yönelik bu tutumu, oluşabilecek bir zararın önüne geçme düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bu zararda ya ehlikitap kadınların ahlaki bakımdan olumsuz bir durum sergilemeleri endişesi ya da Müslüman erkeklerin ehlikitap kadınları tercih edip Müslüman kadınlara rağbet etmemesi korkusudur.⁵² Nitekim ilk dönem İslam âlimlerinin ifadelerinden de zaruret ve ihtiyaç halinde ehlikitap kadınlarla evliliğe ruhsat verildiği, zaruret hali ortadan kalkınca da ruhsatın kaldırıldığı anlaşılmaktadır.⁵³

Müslüman erkeklerin ehlikitap kadınlarla evliliğini azimet değil bir ruhsat olarak gören âlimlere göre aslolan, Müslüman bir erkeğin ehlikitap kadınla evlenmesi değil, evlenebilir olmasıdır. Çünkü Müslüman bir erkek için müslüman bir kadın, ehlikitap bir kadından daha evladır. Nitekim ehlikitap bir kadınla evlilik sonrası meydana gelecek neslin inancı, ahlakı, terbiye ve yetiştirilmesinde tehlike hissedilirse ehlikitap kadınlarla evlenilmemelidir. Konu Müslüman kadınlar açısından değerlendirildiğinde ise özellikle Müslümanların azınlık olarak yaşadığı memleketlerde Müslüman erkeklerin kitâbî kadınlarla evlenmesi neticesinde Müslüman kadınlar kitâbî erkeklerle de evlenemeyeceklerinden açıkta kalma durumları söz konusudur. Dolayısıyla Müslüman kadınların açıkta kalmaması için bu gibi yer ve zamanlarda kitâbî kadınlarla evlenebilme hükmünün geçici olarak kısıtlanması da mümkündür.⁵⁴

Ehlikitap kadınlarla evlilik söz konusu olması durumunda ise âlimler böyle bir evliliğin bir takım şartların oluşması durumunda caiz olacağı görüşünde bulunmuşlardır. Günümüz âlimlerinden Yusuf el-Karadavî ehlikitap kadınlarla evlenilebilmesi için; kitâbî olduğunun kesin olarak bilinmesi, İslam inanç esaslarını kabul etmesi, zinadan uzak, iffetli olması, Müslümanlarla aralarında düşmanlık olan harbi bir konumda olmaması ve kitâbî bir kadınla evliliğin sonucunda kesin bir zararın olmayacağından emin olunması gibi şartlar üzerinde durmuştur. Günümüzde kadının aile içinde ve çocuk eğitiminde erkeğe göre etkin konumda olması hasebiyle gayrimüslim bir kadınla evlilikten doğabilecek zararlardan dolayı sedd-i zeraiye kaidesine dayanarak zaruri bir durum olmadıkça ehlikitap bir kadınla evliliğin caiz görülmesi gerektiğini ifade etmiştir.⁵⁵

Konuyla ilgili Din İşleri Yüksek Kurulu ise; Toplum içinde önemli bir yeri haiz olan evlilik akdinin sınır ve şartlarının Kur'an'ı Kerim ve sünnette detaylı bir şekilde yer aldığı kimlerle evlenilip kimlerle evlenilmeyeceğine

⁴⁵ Mevdûdî, *Tefhimü'l Kur'an Tefsiri*, 1/405.

⁴⁶ Zuhaylî, *Fıkhu'l-İslâmî ve Edilletuhu*, 9/6653.

⁴⁷ Ülfet Görgülü, *Gayrimüslimlerle Evlilik* (Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı, Çankaya, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2018), 151.

⁴⁸ Erdoğan, "Müslüman Bir Hanımın Gayrimüslim Bir Erkek ile Evliliği", *Kutlu Doğum Sempozyumu*, 368-369.

⁴⁹ Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed İbn Kudâme, *el-Muğnî* (Mısır: Mektebetü'l-Kahire, 1969), 7/131.

⁵⁰ Zuhaylî, *Fıkhu'l-İslâmî ve Edilletuhu*, 9/6655.

⁵¹ Topçuoğlu, "Yahudilik-Hıristiyanlık ve İslâm Hukuku'na Göre Nikâh Akdine Etkisi Bakımından Din Farklılığı", 98.

⁵² Zuhaylî, *Fıkhu'l-İslâmî ve Edilletuhu*, 9/6655.

⁵³ Topçuoğlu, "Yahudilik-Hıristiyanlık ve İslâm Hukuku'na Göre Nikâh Akdine Etkisi Bakımından Din Farklılığı", 99.

⁵⁴ Görgülü, *Güncel Dinî Meseleler İstişare Toplantısı - VI*, 152.

⁵⁵ Yusuf el-Karadavî, *el-Fetâvâ'l-Muâsıra*, 2000, 1/496-505.

açık bir şekilde yer verildiğini ifade ettikten sonra bu bilgilere dayanılarak dinimizde; Müslüman bir erkeğin ehlikitap kadınlarla evlenebileceği; ehlikitap dışındaki gayrimüslim kadınlarla evlenemeyeceği belirtildiği ifade edilmiş, bununla beraber eş seçiminde Müslüman kadınların tercih edilmesinin aile huzuru, neslin muhafazası ve toplumsal uyum için daha iyi olacağı şeklinde karar vermiştir.⁵⁶

Din İşleri Yüksek Kurulu fetvası ve diğer görüşler bir arada değerlendirildiğinde, Müslüman erkeklerin öncelikle Müslüman kadınlarla evlenmeleri gerektiği ancak bir şekilde kitâbi bir kadınla evlenme söz konusu olursa da burada kadının iffetli olması gerektiği üzerinde önemle durulduğu görülmektedir.

Müslüman Kadınların Ehlikitap Erkeklerle Evliliği

Klasik dönem İslam âlimleri, Müslüman kadının gayrimüslim bir erkekle evlenmesinin haram olduğu konusunda ittifak etmişlerdir. İslam tarihi boyunca, bu ittifak her dönem âlimleri arasında devam etmiş, bu hususta farklı bir görüşe rastlanılmamıştır. Dolayısıyla İslam aile hukukunda, tüm hukuk ekollerince, “Müslüman kadının evleneceği erkek eşin Müslüman olması” nikâhın sıhhat şartlarından birisi olarak kabul edilmiştir.⁵⁷

Bu konuda âlimler; “*Ey iman edenler! Mümin kadınlar göç ederek size geldiklerinde -onların imanlarını Allah daha iyi bilmekle beraber- siz onları sınavın. Eğer mümin olduklarını anlarsanız, onları kâfirlere iade etmeyin. Bunlar onlara helâl değildir, onlar da bunlara helâl olmaz...*”⁵⁸ mealindeki ayete dayanarak Müslüman kadınların ehlikitap erkeklerle evlenemeyeceklerine hükmetmişlerdir. Çünkü ayet açık bir şekilde Müslüman kadınların kâfirlere helal olmadığını ifade etmektedir. Müslüman kadınlar eğer inkârcılara helal olsalardı bu durumda onlara geri çevrilmeleri yasaklanmazdı.⁵⁹

Böyle bir evliliğin yasak olmasının bir takım hikmet ve gerekçeleri de ileri sürülmüştür. Bunların başında erkeğin kadının üzerinde hâkimiyetçi bir yapısının olması gelmektedir. Nitekim İslam, erkeği ailenin reisi olarak görmektedir.⁶⁰ Dolayısıyla kadının erkeğe tabi olma ihtimali söz konusudur. Kadınlar fitrat gereği genellikle kocalarına tabi olur ve onları taklit ederler. Bu sebeple gayrimüslim erkek Müslüman karısını baskı veya yoğun telkinlerle dinini terk etmeye, değiştirmeye zorlayabilir. Burada unutulmaması gereken husus, kadının erkeğe nazaran daha çabuk etkilenen yapıda olduğudur. Bu nedenle ehlikitapla yapılacak evlilikte kadının inancı açısından bir eziyet ve tehlike söz konusudur. Buna göre, gayrimüslim bir erkekle evlilikte Müslüman kadın gayrimüslim kocasının yönetimi ve velayeti altına girmiş olacaktır. Hâlbuki İslam, kâfirlerin müminlere velayetini kabul etmemektedir.⁶¹ Nitekim Kur’an-ı Kerim’de “...Allah aranızda hükmedecek ve kâfirlere, müminler aleyhinde asla yol vermeyecektir.”⁶² buyrulmaktadır. Eğer kâfir bir erkeğin mümin bir kadınla evliliğine cevaz verilmiş olsaydı böyle bir durumda kâfir için mümin aleyhine bir imkân sunulmuş olacaktı ki bu caiz değildir.⁶³

Yukarıda da ifade edildiği üzere bu konuda fakihler arasında bugüne kadar bir ihtilaf olmamasına karşın, günümüzde bazı araştırmacılar konu hakkında yasaklayıcı bir hüküm olmadığını ileri sürerek Müslüman kadının ehlikitap bir erkekle evlenebileceğini kabul etmektedirler.⁶⁴

Klasik kaynaklarımızdaki ifadeler ve uygulamada mevcut olan görüşlerin aksine Müslüman kadınların ehlikitap erkeklerle evliliğinde bir sakınca olmadığı yönünde güncel bazı yaklaşımlarda bulunmaktadır. Bu görüşte olanlar; Müslüman kadınların ehlikitap erkeklerle evlenmelerini yasaklayan bir nassın bulunmadığını, Müslüman erkeğin Hristiyan bir kadınla yapacağı nikâh akdinde bir geçersizlik olmadığı gibi Müslüman kadının Hristiyan erkekle yapacağı nikâh akdinde de bir geçersizlik olmadığı ifadesinde bulunmuşlardır. Fakihlerin kadının gayrimüslim bir aileye gitmesiyle orada Müslümanlığını kaybedeceği endişesi sonucu böyle bir fetva verildiğini ancak fakihlerin düşüncesinin tersine çoğu kez ehlikitap kadınlarla evlenen erkeklerin heder olup gittiğini, böyle bir evlilik yapan kadınlarınsa hem kendilerini koruduklarını hem de doğacak çocuklarının İslam’a ısındırılmasında önemli rol oynadıklarını belirtmişlerdir. Konuya dinin bilinip bilinmemesi açısından bakarak gayrimüslim bir erkekle evlenecek kızın dinini bilip onun şuurunda olması halinde dini çocuklarına ve eşine aşılayabileceğini ama dinden uzaksa zaten kaybedilmiş biri olduğunu dolayısıyla belki dine böylelikle daha az zarar verebileceğini ifade etmişlerdir. Öyle ki bu konuda gayrimüslim bir erkekle evlenen Müslüman kızın psiko-sosyal sebeplerle eski aidiyetini daha çok arayıp bağlanabileceği ihtimalinin de olduğunu öne sürerek böyle bir evliliğin uygun olacağı görüşüne varmışlardır.⁶⁵ Sonuç olarak böyle bir evliliğin olumsuz sonuçlarının sebebinin cinsiyet meselesi değil, bir iman ve kişilik meselesi olduğunu ifade ederek Müslüman kadınların ehlikitap erkeklerle evliliklerinin caiz olduğunu kabul etmişlerdir.⁶⁶

⁵⁶ DİB Din İşleri Yüksek Kurulu, “Müslüman erkek gayrimüslim bir kadınla evlenebilir mi?” (Erişim 23 Ekim 2022).

⁵⁷ Nihat Dalgin, “İslam Hukuku Açısından Müslüman Bayanın Ehli Kitap Erkeklerle Evliliği”, *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 2 (2003), 134.

⁵⁸ el-Mümtehhine 60/10.

⁵⁹ Acar, “Evlenme Engeli Olarak Din Farkı”, 35.

⁶⁰ en-Nisâ 4/34

⁶¹ Muhammed Ali Sabunî, *Revai’u’l-Beyân Tefsiri Ayati’l-Ahkâmi mine’l-Kur’an* (Dimeşk: Mektebetü’l-Gazâlî, 1980), 1/404.

⁶² en-Nisâ 4/141.

⁶³ Muhammed Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili* (İstanbul: Feza Yayıncılık, 1992), 2/94-3/167.

⁶⁴ Hüseyin Atay, *Kur’ana Göre Araştırmalar I-III* (Atay ts.), 58-61; Yaşar Nuri Öztürk, *Kurandaki İslam* (İstanbul: Yeni Boyut, 2018), 425.

⁶⁵ Atay, *Kur’ana Göre Araştırmalar I-III*, 58-61.

⁶⁶ Öztürk, *Kurandaki İslam*, 425-426.

Müslüman kadının ehlikitap erkekle evliliği hususunda bu şekilde istisnai görüşler bulunsa da geçmişten günümüze genel görüş Müslüman kadının ehlikitapla evlenemeyeceği şeklinde olmuştur. Konuyla ilgili Din İşleri Yüksek Kurulu ise; Müslüman bir kadının müşrik ve dinsiz bir erkekle evliliğinin Kur'an'ı Kerim'de açık bir şekilde vurgulandığı, Mümtehine suresinin 10. ayetinden hareketle Müslüman kadınların ehlikitap erkeklerle evlenmeyeceği ayrıca bu konuda günümüze kadar ihtilaf olmayıp aksine icma olduğu böyle bir evliliğin caiz olmadığı şeklinde karar vermiştir.⁶⁷

Sonuç itibariyle Müslüman kadının ehlikitap erkekle evlenmesi konusunda muteber olan kaynak ve görüşler bir arada değerlendirildiğinde böyle bir evliliğin uygun görülmediği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla İslam hukuku alanında uzmanlıkları olmayan kimselerin bu konudaki görüşlerinin nazari itibara alınmasının da bir ehemmiyeti bulunmamaktadır.

SONUÇ

İslam hukuku açısından Müslüman kadın ve erkeğin hem müşrik hem de kâfirlerle evlenemeyeceği konusunda kesin bir hüküm bulunmaktadır. Genel olarak din farkı evliliğe mâni olmakla beraber sakıncalı durum olmaması halinde kitâbî kadınlarla evliliğe müsaade edilmiştir. Böylece İslam'a meyilli olan kadınların Müslüman olmalarına fırsat verilmiş olur. Ancak çeşitli sebeplerden dolayı âlimler zaruret olmadıkça böyle bir evliliğe sıcak bakmamışlardır. Özellikle İslam beldeleri dışında kitâbî kadınlarla evliliğin pek çok soruna yol açacağı endişesinden dolayı uygun görülmemiştir. Hatta böyle bir evlilik mubah olmakla beraber bazı durumlarda bu tür evliliğe engel olup yasaklama durumuna da gidilmiştir.

Müslüman kadınların ise gayrimüslim erkeklerle evlenmesinde daha hassas davranılmıştır. Gayrimüslimlerin içinde yetişecek çocukların İslam inancından uzak kalarak asimile olmaları gibi sebeplerden dolayı da müsaade edilmemiştir. Bu hüküm sadece ilk dönem müçtehitlerinin içtihadı olmayıp Kur'an ve sünnetin iyice incelenmesi sonucuyla da tespit edilebilmektedir. İslam tarihinde bunun aksine bir içtihadı da rastlanmamıştır.

Buna göre erkek olsun kadın olsun Müslümanların yapması gereken şey her yönden aralarında iyi bir ülfetin sağlanabilmesi ve aile birliğinin istikrarı için mensup olduğu dine inanan kimselerle evlenmek olmalıdır.

KAYNAKÇA

Abdülhamid, Muhammed Muhyiddin. el-Ahvâlü's-Şahsiyye. Beyrut: Dâru'l- Kütübi'l-Arabiyye, 1984.

Acar, H. İbrahim. "Evlenme Engeli Olarak Din Farkı". Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 17 (30 Haziran 2002).

Altuner, Şerife Hanım. Yabancı Kadınlara Evlilik, Kutlu Doğum 2009: Küreselleşen Dünyada Aile. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2010.

Atay, Hüseyin. Kur'an'a Göre Araştırmalar I-III. Ankara, ts.

Cin, Halil. İslam ve Osmanlı Hukukunda Evlenme. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 1974. <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/10366>

Dağcı, Şamil. "İslâm Aile Hukukunda Evlenme Engelleri- II (Geçici Evlenme Engelleri)". Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi XLI (2000), 137-194.

Dalgın, Nihat. "İslam Hukuku Açısından Müslüman Bayanın Ehli Kitap Erkekle Evliliği". İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi 2 (2003), 131-156.

Dalgın, Nihat. İslam Hukukuna Göre Müslüman Gayr-i Müslim Evliliği. Samsun: Etüt Yayınları, 2005.

Din İşleri Yüksek Kurulu, DİB. "Müslüman erkek gayrimüslim bir kadınla evlenebilir mi?" Erişim 23 Ekim 2022. <https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/799/musluman-erkek-gayrimuslim-bir-kadınla-evlenebilir-mi>

Din İşleri Yüksek Kurulu, Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB). "Müslüman kadın gayrimüslim bir erkekle evlenebilir mi?" Erişim 23 Ekim 2022. <https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/800/musluman-kadin-gayrimuslim-bir-erkek-evlenebilir-mi-?enc=QisAbR4bAkZg1HImMxXRn5PJ8DgFEAoa2xtNuyterRk%3d>

Doğan, Orhan. İyatrik Açısından Nikahın Önemi. "Dinlerde Nikah Milletlerarası Tartışmalı İlmi Toplantı", 25-31.

Erdem, Mustafa. "Dinler ve Aile". Türk Aile Ansiklopedisi. 1143. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 1991.

Erdoğan, Mehmet. "Müslüman Bir Hanımın Gayrimüslim Bir Erkek ile Evliliği", Kutlu Doğum Sempozyumu. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2010.

⁶⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB) Din İşleri Yüksek Kurulu, "Müslüman kadın gayrimüslim bir erkekle evlenebilir mi?" (Erişim 23 Ekim 2022).

- Görgülü, Ülfet. Gayrimüslimlerle Evlilik. Çankaya, Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 1. baskı, 2018.
- Gündüz, Şinasi. Hıristiyanlık. İstanbul: İSAM Yayınları, 2., 2006.
- Heyet, Kur'an Yolu Meali. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 3. Basım, 2014.
- İbn Kudâme, Ebû Muhammed Abdullah b. Ahmed. el-Muğnî. 10 Cilt. Mısır: Mektebetü'l-Kahire, 1969.
- İbn Rüşd, Ebu'l-Velid Muhammed b. Ahmed b. Muhammed Kurtubi. Bidâyetü'l- müctehid ve Nihâyetü'l-muktesid. 4 Cilt. Kahire: Dâru'l Hadîs, 2004.
- Kahveci, Nuri. İslâm Aile Hukuku. İstanbul: Hikmetevi Yayınları, 3. Basım, 2019.
- Karadavî, Yusuf. el-Fetava'l-Muasıra. Beyrut, 2000.
- Kâsânî, Alâuddin Ebû Bekr b. Mes'ud. Bedâiu's-Sanâî fi Tertibi's-Şerâî. 7 Cilt. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2. Basım, 1986.
- Kavas, Ahmet. "Nikah". Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi. 33/112. İstanbul: TDV Yayınları, 2007.
- Kitab-ı Mukaddes. Erişim 22 Ekim 2022. <https://www.kutsal-kitap.net/bible/tr/index.php?id=168&mc=1&sc=161>
- Küçük, Abdurrahman vd. Dinler tarihi. Berikan Yayınevi, 2014.
- Merginânî, Ebû'l-Hasan Burhaneddin Ali b. Ebi Bekr. el-Hidâye Şerhu Bidâyeti'l-mübtedi. thk. Muhammed Tamir - Hafız Aşur. 2 Cilt. Kahire: Dâru's-Selam, 2000.
- Mevdûdî. Tefhimu'l Kur'an Tefsiri. çev. Muhammed Han Kayani vd. 7 Cilt. İnsan Yayınları, 2005. <http://archive.org/details/tefhimul-kuran-tefsiri-ebul-ala-mevdudi-7-cilt-takim>
- Önkâl, Ahmet. "Ehl-İ Kitap» Sorularla İslamiyet". Sorularla İslamiyet. 11 Şubat 2006. Erişim 23 Ekim 2022. <https://sorularlaislamiyet.com/kaynak/ehl-i-kitap>
- Öztürk, Yaşar Nuri. Kurandaki İslam. İstanbul: Yeni Boyut, 2018.
- Sâbûnî, Muhammed Ali. Revai'u'l-Beyân Tefsiri Ayati'l- Ahkâmi mine'l-Kur'an. 2 Cilt. Dimeşk: Mektebetü'l-Gazâlî, 3. Basım, 1980.
- Şirbînî, Şemsuddin Muhammed b. Muhammed el-Hatib. Muğni'l-Muhtâc ila Ma'rifeti Maâni Elfâzi'l-Minhâc. 6 Cilt. Dâru'l Kütübi'l-İlmiyye, 1. Basım, 1994.
- Topçuoğlu, Ali Aslan. "Yahudilik-Hıristiyanlık ve İslâm Hukuku'na Göre Nikâh Akdine Etkisi Bakımından Din Farklılığı". Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi 10/2 (01 Nisan 2010), 79-120.
- Türcan, Talip. "Klasik İslâm Hukuk Doktrininde Şirk Kavramının Algılanma Biçimi ve Hukukî Düzenlemelere Etkisi". Dini Araştırmalar 5/14 (01 Haziran 2002).
- Ünal, Asife vd. (ed.). Bütün yönleriyle Yahudilik: (uluslararası sempozyum); 18 - 19 Şubat 2012. Ankara: Türkiye Dinler Tarihi Derneği (TÜDTAD), 2013.
- Yazır, Muhammed Hamdi. Hak Dini Kur'an Dili. 10 Cilt. İstanbul: Eser Neşriyat, 1971.
- Zuhaylî, Vehbe b. Mustafa. Fıkhu'l-İslâmî ve Edilletuhu. 10 Cilt. Dimeşk: Daru'l-Fikr, ts.